

ДИПЛОМИРАНИ И(ИЛИ) МАСТЕР

Нови Закон о високом образовању усвојен је и ступио на снагу 10. септембра 2006, због неопходног усклађивања нашег система образовања на нивоу државе са системима образовања Европске уније у складу са обавезама из тзв. *Болоњске декларације*, коју је наша држава недавно потписала и прихватила

Систем војног школства нашао се у ситуацији неминовног прилагођавања новом закону, али су последице много далекосежније и не могу се ограничити само на војно школство. Мора се имати у виду да је неминовна промена систематизације радних места у друштву у целини у складу са Законом о високом образовању (ЗВО), за сва радна места где је до сада био предвиђен профил радника са вишом или високом стручном спремом одређеног степена, ради корелације са новим врстама и степенима високог образовања. Ова промена неће мимоићи ни Војску Србије.

Основа за разумевање ових промена је члан 25. ЗВО који гласи:

Делатност високог образовања остварује се кроз академске и струковне студије на основу одобрених, односно акредитованих студијских програма за стицање високог образовања.

На академским студијама изводи се академски студијски програм, који оспособљава студенте за развој и примену научних, стручних и уметничких достигнућа.

На струковним студијама изводи се струковни студијски програм, који оспособљава студенте за примену знања и вештина практичних на укључивање у радни процес.

Студије првог степена су:

- 1) основне академске студије;
- 2) основне струковне студије.

Студије другог степена су:

- 1) дипломске академске студије – мастер;
- 2) специјалистичке струковне студије;
- 3) специјалистичке академске студије.

Студије трећег степена су докторске академске студије.

Пажљивим читањем овог члана у корелацији са осталим одредбама ЗВО намеће се неколико веома битних закључака који не остављају дилему.

Пре свега систем виших школа и вишег образовања у складу са ЗВО више не постоји. Више школовање је замењено основним струковним студијама као врстом студија за стицање високог образовања првог степена. Закон је оставио време и прописао услове и процедуру за прелазак досадашњих виших школа на нови систем уз прилагођавање њихове кадровске и материјалне организације, али и наставних планова и програма (по новом студијским програма). Такође, признат им је исти статус и образовни ниво као и основним академским студијама.

Досадашње основне студије за стицање високог образовања које су се одвијале на одговарајућим факултетима сведене су на основне академске студије као студије за стицање високог образовања првог степена, али у краћем трајању и без стицања звања – дипломирани, односно по новом – мастер.

■ СПЕЦИЈАЛИСТИЧКЕ, МАГИСТАРСКЕ И ДОКТОРСКЕ СТУДИЈЕ

У пракси то изгледа овако. Правни факултет у Београду је већ почео на основу ЗВО са издавањем диплома о завршеним основним академским студијама првог степена и стеченом академском називу – правник (не и дипломирани) студентима који су положили све испите прве и друге године и одређен број општих испита после друге године, што одговара трогодишњем укупном школовању.

Какав је статус лица која су се у моменту ступања на снагу новог Закона о високом образовању затекла на магистарским последипломским студијама или већ имају стечено звање магистра?

Ову проблематику регулише члан 123 став 3 и члан 128. Закона о високом образовању.

Члан 123. у ставу 3 наводи: Студенти уписани на магистарске студије до ступања на снагу овог закона имају право да заврше студије по започетом плану и програму, условима и правилима студија, најдуже за пет година од ступања на снагу овог закона.

Другим речима, они имају право да заврше магистарске последипломске студије по постојећем наставном плану и програму и да одбране магистарску тезу најкасније до 10. септембра 2011. Уколико то не постигну у овом року, имају право да им се на основу положених испита призна академски назив специјалисте или академски назив мастера, зависно од тога где и под којим условима су завршили основне факултетске студије и где и под којим условима су уписали последипломске магистарске студије.

Магистарске последипломске студије више не постоје, а специјалистичке последипломске студије претрпеле су знатне измене. Уместо једних и других ЗВО уводи студије за стицање високог образовања другог степена, које уређује сасвим другачије од досадашњих последипломских студија. Од старих решења задржане су класичне специјалистичке студије под називом *специјалистичке академске студије*, које су претрпеле најмање измена и у складу су са новим системом бодовања али и досадашњом праксом на великом броју факултета. Такође, оне омогућавају лицима да их упишу иако нису завршила основне академске студије на истом факултету.

Новина је и увођење *специјалистичких струковних студија* као студија за стицање високог образовања другог степена. Међутим, ЗВО овде преко система бодова уводи знатна ограничења, тако да ове студије може да упише само лице које је претходно завршило *основне струковне студије*, а после њиховог окончања не може да упише *докторске академске студије*. Односно, сада постоји високо струковно образовање првог и другог као највишег степена и оно је потпуно одвојено од свих нивоа високог академског образовања.

Дипломске академске студије – *мастер* су трећа врста студија за стицање високог образовања другог степена и њихова основна разлика у односу на специјалистичке академске студије је то што их не може уписати лице које није завршило основне матичне студије првог степена. Ово разликовање и оваква законска регулатива морали су бити преузети из *Болоњске декларације*, а решење је наметнула пракса, јер лица која нису завршавала последипломске студије на матичним факултетима никада нису реално могла стеченим знањем да конкуришу последипломцима који су постављали усавршавање у својој струци. Поједине области, као што је медицина, никада нису ни предвиђале могућност последипломског усавршавања за неког ко није завршио матични факултет – медицински.

Друга могућност је да упишу студије за стицање академског назива доктора по новом закону, уколико још нису магистрирали или ако не испоштују рок до 10. септембра 2011, да им се признају положени испити као део положених испита на докторским студијама, али би били у обавези да положи преостале предвиђене испите и одбране докторску дисертацију у складу са новим законом.

Члан 128. гласи: *Лица која су према прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона стекла академски назив магистра наука, могу стећи академски назив доктора наука одбраном докторске дисертације према прописима који су важили до ступања на снагу овог закона, најкасније у року од седам година од ступања на снагу овог закона.*

У најповољнијој позицији су они који већ имају стечени назив магистра. Тада могу одбранили докторску дисертацију у складу са старим прописима најкасније до 10. септембра 2013, односно без полагања икаквих додатних испита. Али, ако пробију тај рок и даље им остају претходне две могућности – да упишу студије за стицање назива доктора по новом закону где би им се признао део положених испита или да одустану и прихвате назив академског специјалисте или мастера зависно од конкретне ситуације.

На крају, ту су *докторске академске студије* као студије за стицање високог образовања трећег и уједно последњег, највишег степена. Оне су постављене на сасвим другачији начин. У себи садрже и проширују досадашње магистарске студије јер намећу обавезу полагања већег броја испита у трајању од, по припадјућим бодовима, три године, а тек након тога следи израда и одбрана докторске дисертације. Услов за упис ових студија је претходно окончање специјалистичких академских или дипломских академских – *мастер студија*.

■ РАЗЛОЗИ ЗА ПРОТЕСТЕ СТУДЕНАТА

Проблем у примени ЗВО настао је на самом почетку, када је Конференција универзитета, која је требало да започне процес усклађивања високог школства у складу са новим законом, присвоји-

ла право да тумачи поједине одредбе закона. Доношењем противзаконите одлуке о неизједначавању до сада стечених звања дипломирани са звањем *мастер* непотребно је изазвала сукоб са студентским организацијама у високом школству, па је затражила правно тумачење наводно спорног члана 127. ЗВО од Секретаријата за законодавство Владе Републике Србије као овлашћеног државног органа. Боље би било да је то затражила пре доношења било какве одлуке по овом питању, уколико пре што је Закон више него јасан ако се пажљиво чита.

Уследило је правно тумачење Секретаријата за законодавство, 20. новембра 2006, где се између осталог каже:

Републички секретаријат за законодавство сматра да морају бити заштићена стечена права и

правна сигурност грађана који су стекли академско звање у складу са ранијим прописима. Временско дејство задржавања права на коришћење стеченог академског назива односи се не само на садашњост, већ и на будућност.

У конкретном случају, то значи да у пракси треба да буду изједначени називи који су стечени до ступања на снагу Закона о високом образовању, са новим називима која предвиђа Закон о високом образовању.

Другим речима, лица која су стекла VII-1 степен стручне спреме (на пример, дипломирани инжењер, дипломирани правник, итд.) по сили закона морају бити изједначена са називом мастер.

Правно гледано, ЗВО је недвосмислено изједначио звање дипломирани са звањем мастер у горе цитираном члану 25. Иначе формулација става 5 тачке 1 наведеног члана не би гласила како гласи већ само мастер академске студије и ништа више. Законодавац је сматрао да је био довољно јасан у формулацији овог члана па није у завршним и прелазним одредбама посебно прецизирао изједначавање ових академских звања. Члан 127. на који се Конференција универзитета позвала као споран заправо не регулише изједначавање звања већ даје смернице за поступак овог изједначавања. Пажљивим читањем овог члана долазимо до закључка да је ЗВО дао слободу Конференцији универзитета да пропише конкретне критеријуме за усклађивање старих и нових звања али не и слободу да тумачи закон. После правног тумачења Секретаријата

УСКЛАЂИВАЊА У ВОЈСЦИ

Што се тиче Војске извесно је већ сада да ће се врло брзо морати променити правилник о ВЕС-овима (војноевиденционим специјалностима) за официре, али и унутрашња систематизација радних места ради усклађивања са новим решењима о статусу лица са високим образовањем у складу са Законом о високом образовању.

На пример, сада је потребно предвидети за официре правне службе најмање три уместо досадашња два ВЕС-а, и то један за официре са правосудним испитом, један за официре са називом дипломирани правник (мастер) и један за официре са називом правник.

за законодавство Владе Републике Србије као врховног органа извршне власти у Републици и након што је Министарство просвете и спорта као надлежни орган извршне власти у Републици за високо образовање пренело ово тумачење, дилеме више нема, што је у својим званичним саопштењима за јавност ово ресорно министарство и потврдило.

Како ће се ствари одвијати даље остаје да се види. Постигнут је начелан договор између Конференције универзитета и ресорног министарства да се члан 127. додатно прецизира како би се отклонила свака дилема. Али, без обзира на то да ли ће се то десити или неће, ту је Закон о високом образовању али и наведено правно тумачење извршне власти донесено у законитом поступку примене закона и оно је правно обавезујуће, поготово за онога који је то тумачење и тражио.

Наравно, увек постоји могућност да Скупштина Републике Србије, која је као доносилац закона овлашћена да даје тумачења спорних питања која су правно обавезујућа за све, реагује и пружи додатно тумачење. Али и могућност да свако лице које сматра да му конкретна високошколска установа или организација где је запослен не признаје изједначавање назива дипломирани са називом мастер – тужбом пред судом оствари признање права на нови назив и свој статус у складу са новим називом на основу Закона о високом образовању. ■

Александар ГАВРИЛОВИЋ

ПРОГРАМ ПРИСМА

НОВИ САДРЖАЈИ ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈЕ

У оквиру развоја садржаја Програма збрињавања вишка војног кадра – ПРИСМА, Дирекција за преквалификацију Управе за кадрове МО, као непосредни носилац Програма, у фебруару и марту спроводи више активности ради пружања што квалитетније и садржајније помоћи лицима која у процесу реформе, по потреби службе, напуштају Министарство одбране.

Поред редовних активности у Регионалним центрима, као што су саветовања и информисања о могућностима наставка каријере у цивилним структурама, редовни пријем и информисање корисника о понуђеним садржајима Програма за преквалификацију – ПРИСМА, у току су и активности на реализацији постојећих и унапређивању нових садржаја.

У току је пријем пријава за коришћење средстава Поверљачког фонда НАТО/ПЗМ. Велико занимање за понуђене облике помоћи потврђује неопходност постојања таквог начина подршке вишку војног кадра.

У оквиру планираних садржаја наставља се пријем пријава за преквалификацију официра при Машинском факултету у Нишу. Следећа група полазника почеће се преквалификацијом почетком априла.

У току је и прикупљање пријава за преквалификацију подофицира и цивилних лица наменски школованих за војна занимања. Курс преквалификације тих категорија почеће с првим данима априла. Понуђени профили и занимања сачињени су у складу са резултатима до којих се дошло анализом резултата анкете о потребама тржишта рада у Републици Србији, које је за потребе Програма спроведено током 2006. године. ■

М. МИТРОВИЋ

НАУЧНИ СКУП НА ВМА

ТЕРАПИЈСКА ПРИМЕНА МАТИЧНИХ ЋЕЛИЈА

На Војномедицинској академији одржан је научни скуп са називом "Матичне ћелије – биологија и терапијска примена". Том приликом било је речи о матичним ћелијама, почевши од биологије, њихове примене у класичним трансплантацијама, у кардиологији, кардиохирургији и код болести јетре.

Скуп је отворио начелник Војномедицинске академије генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, нагласивши у свом говору да је ћелијска терапија откровење које ће у свету медицине и науке дати велики допринос.

Прва трансплантација косне сржи и матичних ћелија на овим просторима изведена је управо у Војномедицинској академији. Реч је о сингеној трансплантацији изведеној још 1973. године, да би 1983. године била урађена и прва алогена трансплантација. Од тада до данашњих дана урађено је око четири-сто трансплантација.

"Пре две и по године прикључили смо се земљама које имају најразвијенију здравствену службу, а које раде такозвану ћелијску терапију. Реч је о поступку регенеративне медицине, у коме се из коштане сржи и периферне крви узимају матичне ћелије одраслих особа, пречишћавају и потом аплицирају у орган који је захваћен болешћу", каже професор доктор Бела Балинт, научни саветник, члан првог тима који је 1973. године урадио трансплантацију у нашој земљи. Професор Балинт је додао да једно од највећих признања стручњацима са ВМА, који се баве изучавањем и терапијском применом матичних ћелија, јесте то што ће идућег месеца из Лондона стићи болесник коме ће се у нашој земљи обавити прикупљање и пречишћавање ћелија. ■

С. С.